

питання про те, чому існує кумулятивне звинувачення за злочини, тоді як вони за своєю природою є одним воєнним злочином та якщо матиме місце повторність, то це кваліфікуватиметься як два епізоди – два окремих воєнних злочинів.

- для третіх держав, які розслідують воєнні злочини через універсальну юрисдикцію відповідно до Четвертої Женевської конвенції 1949 року, це може перешкодити застосуванню універсальної юрисдикції та розслідуванню в інших країнах, які мають таку юрисдикцію.

- воєнні злочини не мають строків давності на відміну від «загальнокримінальних».

Список використаних джерел

1. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 № 7. *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 7. С. 6 – 10.

2. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 № 2. URL: <https://zako№.rada.gov.ua>.

3. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 5. URL: <https://zako№.rada.gov.ua>.

4. Узагальнення судової практики з питань кваліфікації повторності та сукупності злочинів (статті 32,33,35 КК України) : Верховний Суд України від 01.12.2008. URL: <https://www.zako№.rada.gov.ua>.

Шармар Ольга Михайлівна,

доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ Й МАРОДЕРСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Введення воєнного стану на території України, масове збільшення випадків мародерства, викрадення чужого майна зумовило прийняття Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» від 03.03.2022 № 2117-IX. Цим документом внесено зміни до ст. 432, 185, 186, 187, 189, 191, 432 КК України [1].

З цього моменту мінімальну межу покарання у виді позбавлення волі за мародерство (ст. 432 КК), яка передбачала три роки позбавлення волі збільшено до п'яти років позбавлення волі. Відповідно до ст. 432 КК України мародерство – це викрадення на полі бою речей, що знаходяться при вбитих чи поранених.

Основним безпосереднім *об'єктом* мародерства є бойова слава ЗС і честь військовослужбовця, а також порядок дотримання звичаїв та правил війни [2, с. 1322].

Додатковим обов'язковим об'єктом злочину у випадку викрадення речей, що знаходяться при поранених, є власність.

Предметом мародерства може бути тільки приватне майно (гроші, годинники, медальйони тощо) вбитих чи поранених, незалежно від того, до чиєї армії останні належать. Воно може бути викрадене як під час бою, так і відразу ж після нього. Зброя, боеприпаси, документи, що містять відомості військового характеру, інші предмети, що збираються для їх використання під час ведення військових дій, не є предметом цього злочину.

З *об'єктивної сторони* злочин полягає у діях – викраденні речей, що знаходяться при вбитих і поранених. Обов'язковою ознакою складу є *місце – поле бою* – це земельна, у тому числі у межах населеного пункту, ділянка, морський чи повітряний простір, в якому ведеться бій. Полем бою може бути і ділянка водного простору. *Суб'єктом* злочину є будь-який військовослужбовець.

Отже, цим законом посилено покарання за привласнення чужого майна на полі бою або використання трагічних обставин, бойових дій для власної наживи шляхом пограбування людей, в тому числі вбитих або поранених.

Необхідно зазначити, що згідно з п. 11 ч. 1 ст. 67 КК України закріплено, що вчинення злочину з використанням умов воєнного стану є обставиною, яка обтяжує покарання. Це означає, що кримінальне правопорушення вчиняється в обстановці воєнного стану і винний умисно використовує обстановку, яка склалась, для реалізації своєї мети. Урахування обставини, яка обтяжує покарання погіршує правове становище особи, яка вчинила злочин, що надає суду відповідні можливості: призначити основне або додаткове покарання ближче до верхньої межі відповідної санкції або у максимальних межах, визначених цією санкцією; призначити більш суворий вид основного покарання з числа покарань, зазначених в альтернативній санкції; призначити додаткове покарання, передбачене у санкції як факультативне, або призначити відразу декілька додаткових покарань.

Як зазначалося вище, посилюючи кримінально-правову охорону власності в умовах воєнного або надзвичайного стану законодавець

доповнив кваліфіковані склади частини четвертої ст. 185, 186, 187, 189, 191 КК. Це означає, що під час дії воєнного та надзвичайного стану, заволодіння чужим майном шляхом крадіжки (ст. 185 КК), грабежу (ст. 186 КК), розбоєм (ст. 187 КК), вимагання (ст. 189 КК), привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК), в будь-якому розмірі повинно кваліфікуватися за відповідними частинами статей, які відносяться до категорії тяжких чи особливо тяжких злочинів. Наприклад, крадіжка, вчинена на суму понад 248,1 грн. станом на 2022 р. і не досягає значних розмірів не в умовах воєнного стану чи надзвичайного періоду (має категорію кримінального проступку), охоплюється ч. 1 ст. 185 КК України і карається штрафом від однієї тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від вісімдесяти до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років. Якщо крадіжка, вчинена на суму понад 248,1 грн. станом на 2022 р. і не досягає значних розмірів, вчинена в умовах воєнного стану чи надзвичайного періоду, то такі дії охоплюються ч. 4 ст. 185 КК України і караються позбавленням волі на строк від 5 (п'яти) до 8 (восьми) років.

За наявності обставин, які обтяжують покарання необхідно врахувати наступне. У випадку, коли злочин вчинено з обставиною, закріпленою у кваліфікованому складі, то достатньо кваліфікувати злочин за цим складом. Якщо ж така обставина не передбачена в кваліфікованому складі, але є обставиною, яка обтяжує покарання, передбаченою ст. 67 КК, то злочин кваліфікується за відповідною статтю (частиною статті) КК, а обставина, яка обтяжує покарання, закріплена в ст. 67 КК, враховується суддею при призначенні покарання. Підтвердженням цього є положення щодо обтяжуючих обставин, зроблене в ст. 477 КПК, стосується вказаних у диспозиції тієї чи іншої статті Особливої частини КК кваліфікуючих ознак певного злочину і не поширюється на передбачені ч. 1 ст. 67 КК обставини, які обтяжують покарання (постанови Судової палати у кримінальних справах ВС – від 8.10.2015 у справі № 5-132кс15 і від 18.05.2017 у справі № 5-79кс(15)17). Наприклад, якщо грабіж, вчинений в умовах воєнного стану за цією ознакою вже кваліфікований за ч. 4 ст. 185 КК, то вчинення злочину в умовах воєнного стану не буде враховуватися як обтяжуюча обставина, яка обтяжує покарання. Водночас в деяких загальних та спеціальних нормах КК, які стосуються викрадення майна не передбачено кваліфікуючою ознакою викрадення чужого майна в умовах воєнного або надзвичайного стану, наприклад в статтях: 190, 289, 308 КК тощо.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство : Закон України від 03.03.2022 № 2117-IX. URL :<https://zako№.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#Text>.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ : Дакор, 2019. 1384 с.

Шевченко Таїсія Віталіївна,

старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ОБСТАВИН, ЯКІ ОБТЯЖУЮТЬ ПОКАРАННЯ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах введення воєнного стану в державі з 24 лютого 2022 року до КК України внесені зміни, пов'язані зі зміною кваліфікуючих ознак вчинення кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. Загальна норма обтяження покарання передбачена п. 11 ст. 67 КК України вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій.

Аналіз Особливої частини КК України, статті в яких зазначено кваліфікуючу ознаку з використанням «воєнного стану» у період з 24 лютого до 14 квітня 2022 року: ч. 2 ст. 111 Державна зрада; ч. 2 ст. 113 Диверсія; ч. 2 ст. 114-2 Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану; ч. 4 ст. 185 Крадіжка; ч. 4 ст. 186 Грабіж; ч. 4 ст. 187 Розбій; ч. 4 ст. 189 Вимагання; ч. 4 ст. 191 Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем; ч. 3 ст. 201². Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги; ч. 5 ст. 361 Несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж. Крім того, до Розділу XIX Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) у період з 2015 по 2018 роки були додана кваліфікуюча ознака вчинені в умовах воєнного стану, а саме: ч. 3, 4